

Бергенева Н., Каршалова Б.
**«Құрылыс» ФМ
кәсіпорнындағы жазатайым
оқиғалар**

Берілген мақалада құрылыс кәсіпорнындағы жазатайым оқиғалар және оның болу себептері қарастырылды. Зерттеудің мақсаты – жазатайым оқиғалардың себептерін анықтап, оларды төмендету жолдарын қарастыру. Жұмыстың ғылыми және тәжірибелік маңызы – жұмыскерлерді қауіпсіз еңбек жағдайын жасауға бағыттау, жұмысшыларға еңбек қауіпсіздігін ұғындыру. 2014–2015 жылдардағы мәліметтер арқылы «Құрылыс» ФМ кәсіпорнында орын алған жазатайым оқиғалардың негізгі себептері келтірілді. Құрылыстағы жазатайым оқиғаларды зерттеудің статистикалық әдісін қолдана отырып, оқыс оқиғалардың болу мүмкіндігі анықталды. Зерттеу жұмысының нәтижесі көрсеткендей, жазатайым оқиғалардың болу себебінің 70%-ын жұмысшылардың іс-әрекетінің нәтижесінен болатыны анықталды. Қорытынды бойынша, жұмысшылар құрылыс кәсіпорнына жұмысқа орналасқан кезде, міндетті түрде нұсқаулықтан өтіп барып қана жұмыс істеуі керек және еңбек қауіпсіздігін сақтау қажет.

Түйін сөздер: жазатайым оқиға, акт, құрылыс, қауіпсіздік, жарақат.

Bergeneva N., Karshalova B.
**Accidents at the enterprises
of «Kurylys» FM**

This article deals with accidents at the construction site and their causes. The purpose of scientific research is to determine the causes of accidents, to consider ways to reduce them. The scientific and practical importance of the work is to coordinate the workers to ensure security. The main causes of accidents at the enterprise FM «Kurylys» for 2014–2015 are given. The occurrence of accidents is determined by using the statistical method of studying accidents during construction. As the results showed, 70% accidents occur from the activities of employees. According to the conclusion, employees with employment in construction organizations, without fail, must be instructed on TB and comply with safety rules in the workplace.

Key words: accidents, act, construction, safety, injuries.

Бергенева Н., Каршалова Б.
**Несчастные случаи
на предприятии
«Құрылыс» ФМ**

В данной статье рассматриваются несчастные случаи на строительном предприятии и их причины. Цель исследования – определить причины несчастных случаев, рассмотреть пути их снижения. Научная и практическая значимость работы – обеспечение безопасных условий труда работодателями, проведение среди рабочих профилактических мер. Приведены основные причины несчастных случаев на предприятии ФМ «Құрылыс» за 2014–2015 годы. Определены причины возникновения несчастных случаев с использованием статистического метода изучения несчастных случаев при строительстве. Как показали результаты, 70% несчастных случаев происходят за счет деятельности работников. Согласно заключению, работники при трудоустройстве в строительные организации в обязательном порядке должны пройти инструктаж по ТБ и соблюдать правила безопасности труда на рабочем месте.

Ключевые слова: несчастные случаи, акт, строительство, безопасность, травмы.

**«ҚҰРЫЛЫС» ФМ
КӘСІПОРНЫНДАҒЫ
ЖАЗАТАЙЫМ
ОҚИҒАЛАР**

Құрылыс – Қазақстан Республикасындағы аса ірі және неғұрлым белсенді дамушы салалардың бірі. Уақыттың шағын кезеңі ішінде елдегі құрылыс көлемі бірнеше есе өсуіне, сонымен қатар ішкі жалпы өнім де елеулі үлеске артуына байланысты құрылыс саласында қауіпсіздік пен еңбекті қорғау өзекті мәселелердің біріне айналды.

Өндірістік жарақаттардың деңгейі бойынша Қазақстан Республикасы басқа индустриалды дамыған елдерден 3-10 есе басып озуда. Кәсіби аурулар мен кәсіби жарақаттанулар адамдардың денсаулығына ғана емес, ұлттық генофондқа әсерін тигізе бастады. Құрылыс саласы жұмысты орындаушылар үшін қауіптілігі жоғары сипатты өндірістік үдерістердің қатарына жататыны белгілі. Оның үлесіне Қазақстан өнеркәсібінде орын алған жазатайым оқиғалардың 35 %-ы тиеді. Әлеуметтік статистикаға сүйенсек, соңғы 5 жылда құрылыста 1000 жұмысшыға өлімге әкелетін жазатайым жағдайлардың жиілігі 13,4 %-ға өсіп, қатыстық коэффициенті 0,32-ні құрады (Кайрашев, 2014: 512). Құрылыс кәсіпорындарындағы өндірістік жарақаттанулардың жоғары деңгейі еңбек қорғау бойынша заңнамалық және нормативтік құқықтық актілерді өрескел бұзушылықтардың көп болуымен сипатталады (M. Lykke Nilsen, 2013: 219).

Еңбек қызметімен байланысты жазатайым жағдайлар: өндірістік кәсіпорында және өндірістік кәсіпорыннан тыс жерде болуы мүмкін. Өндірістік кәсіпорында болған жазатайым жағдайлар кәсіпорын көлігінде, кәсіпорын алаңында, өндіріс алаңынан тыс жерлерде (қызмет сапары кезінде, жұмыс берушінің тапсырмасын орындау кезінде) орын алады. Өндірістік кәсіпорын алаңында болған жазатайым жағдайларды жұмыс орнында болған, жұмыс орнына жақын жерлерде болған, өндіріспен байланысты, өндіріспен байланысы жоқ деп бөледі (Семенов, 2014: 35). Өндірістік кәсіпорыннан тыс жерде болған жазатайым жағдайларды төмендегідей бөледі:

- жұмысқа бара жатқан немесе жұмыстан қайтып келе жатқан жолда болған;
- мемлекеттік немесе қоғамдық тапсырмаларды орындау барысында болған;

– кәсіподақ немесе қоғамдық ұйымдардың тапсырмаларын орындау барысында болған;

– азаматтық міндеттерін орындауда, адам өмірін құтқаруда, заң тәртібін қорғауда болған жазатайым жағдайлар (Құрмашев, 2002: 12).

Құрылыстағы оқиғалардың күнделікті хроникасы, статистика мәліметтері мен ғылыми зерттеулердің нәтижелері Қазақстан Республикасы экономикасының құрылыс саласындағы өндірістік жарақаттану оқиғаларының саны мен сапаларының ауырлығы жылдан жылға артуына байланысты «Құрылыс» кәсіпорнындағы жазатайым оқиғалардың болу мүмкіндігін зерттеу таңдалынды.

Жазатайым оқиғаларды зерттеу әдістері

Жарақаттануды зерттеудің бірегей топтамасы жоқ. Жарақаттану себептерін зерттеу әдістері келешекте олардың алдын алу, барлық зиян, зардап келтіретін факторларды анықтауға мүмкіндік беруі үшін қажет. Құрылыс кәсіпорнындағы жарақаттануды зерттеудің келесі әдістері қолданылды: статистикалық, топографиялық, монографиялық, сұрақ-жауап әдісі, экономикалық, психологиялық-физиологиялық (Раздрожный, 2010: 512).

Статистикалық әдіс жеке бір цехта, өндірістік кәсіпорында, немесе өндірістік салада жарақаттану бойынша бірнеше жылдар бойына жиналған статистикалық мәліметтерді зерттеуге негізделген. Бұл әдіс жарақаттану деңгейінің өзгеру заңдылықтарын анықтауға мүмкіндік береді, демек аталған әдіс арқылы жарақаттану себептерінің тұрақсыздығын айқындау мүмкін емес (Каминская, 2010: 67).

Топографиялық әдісте барлық жарақаттану жағдайларын өндірістегі жабдықтардың орналасу жоспарына белгілейді, бұл жарақаттанудың жоғарғы деңгейі мен сипатталатын жұмыс орындарын анықтау және оны алдағы уақытта жете зерттеу мүмкіндігін туғызады. Топтық әдіс себептері, болған жағдайлары бойынша бірдей жазатайым жағдайлардың қайталануына негізделген. Бұл жарақаттанудың басым бөлігі тиесілі болатын мамандықтар мен жұмыс түрлерін, жеке жабдықтар мен қондырғылардың ақауларын анықтауға, сондай-ақ жұмыс қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында оларды жетілдіру жолдарын белгілеп қоюға мүмкіндік береді (Каминская, 2014: 53).

Монографиялық әдіс жазатайым жағдай болған жалпы жағдайлар кешенін зерттеуге негізделген. Әдісті жүзеге асыру барысында

технологиялық кешен, технологиялық үрдіс, агрегаттар құрылысы, жұмыс орны, жабдықтар мен қондырғылар, еңбекшарттары, жеке қорғаныс құралдары және т.б. түгелдей зерттеледі. Бұл әдіс бойынша жазатайым жағдайға әкеліп соққан барлық жағдайлар терең тексеріліп, қарастырылады (Каминская, 2015: 54).

Сұрақ-жауап әдісі жұмыскерлерге жазбаша түрде сұрақ беруге негізделген. Ол арқылы негізінен психологиялық-физиологиялық себептер анықталады. Ең маңыздысы сұрақ-жауап парақтарын өңдеу болып саналады (Құрмашев, 2014: 12).

Экономикалық әдіс еңбекті қорғауға байланысты іс-шараларды енгізу мен құрастыру жұмыстарына жұмсалатын экономикалық шығын тиімділігін анықтау мақсатында жазатайым жағдай нәтижесінде келтірілген экономикалық шығынды анықтауға негізделген. Дегенмен бұл әдіс жарақат себептерін анықтауға мүмкіндік бермейді (Каминская, 2012: 29).

Психологиялық-физиологиялық әдіс тұрақты түрде немесе уақытша әсер ететін жарақаттанудың физиологиялық, психологиялық және әлеуметтік себептерін анықтауға мүмкіндік береді (Austnes-Underhaug et al., 2011: 156).

Өндірісте болатын жазатайым жағдайлардың кең тараған себептеріне: ұйымдастырушылық, техникалық, санитарлы-гигиеналық, экономикалық, психологиялық-физиологиялық және табиғи себептер жатады (положение, 2012).

Ұйымдастырушылық себептер қызметкерлердің еңбекті қорғау бойынша нұсқауламаларды жете білмейтіндігімен, оқыту жұмыстарының дер кезінде жүргізілмейтіндігімен, сонымен қатар, жұмыс орындарын ұйымдастырудағы кемшіліктермен, қорғаныс құралдарының ақаулығымен, жұмыскерлердің біліктілігінің жоқтығымен, тәртіпті сақтамайтындығымен байланысты.

Техникалық себептер негізінен машиналар мен механизмдердің құрылымдық кемшіліктерімен, бөлшектерінің тозуымен, материалдар сапасының төмендігімен, техникалық бақылау жұмыстарының жүргізілу жеткіліксіздігімен байланысты.

Санитарлық-гигиеналық себептерге өндірістік орта күйінің қолайсыздығы (жарықтандырылудың жеткіліксіздігі, шу мен дүбірдің жоғары деңгейлері, зиянды сәулелену т.б.) жатады (H.J. Lipscomb, 2013: 389).

Экономикалық себептер жұмыс қарқындылығының төмендігімен, аса жүктемелердің көптен көп болуынан, еңбек ақысының кешік-

тіріліп берілуінен, тұрмыстық жағдайдағы жетіспеушіліктерден т.б. осы секілді себептерден болады.

Психологиялық-физиологиялық факторлардың әсері адам организмінің физиологиялық және психологиялық ерекшеліктерінің қолданыстағы техникамен, жұмыс және демалыс режимдерімен сәйкессіздігімен, жұмыс позасының ыңғайсыздығымен байланысты. Психологиялық себептер ұжымдағы қарым-қатынастың нашарлығы, жұмыспен қанағаттанбау сияқты себептермен байланысты болады. Ал табиғи себептерге қызметкерлерге табиғи залалдардың (жер сілкіну, құйын және т.б.) әсер етуін жатқызуға болады (Каминская, 2008: 62).

Қазақстанда құрылыс жұмыстарын қауіпсіз жүргізу талаптарын регламенттейтін негізгі нормативтік құқықтық актілер: – ҚР СНжЕ 1.03-05-2001 «Құрылыстағы еңбекті қорғау және қауіпсіздік техникасы»; – СНжЕ 12-13-2001 «Құрылыстағы еңбек қауіпсіздігі. 1-бөлім. Жалпы талаптар»; – СНжЕ 12-14-2002 «Құрылыстағы еңбек қауіпсіздігі. 2-бөлім. Құрылыс өндірісі» болып табылады.

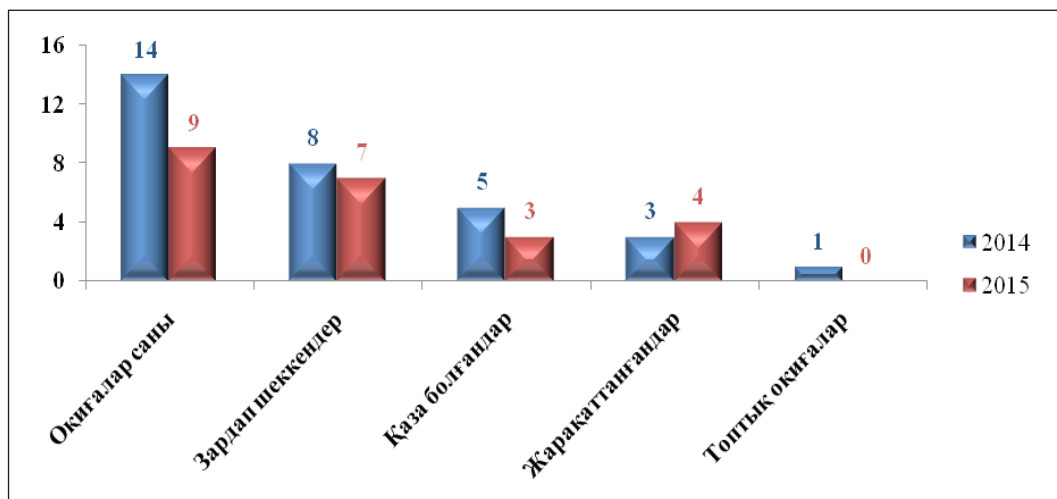
«Құрылыс» ФМ кәсіпорнындағы жазатайым жағдайлардың болу мүмкіндігін талдау

«Құрылыс» ФМ кәсіпорны Талдықорған қаласында орналасқан. Кәсіпорын қарамағында 500 жұмысшы жұмыс атқарады. Кәсіпорын түрлі бағыттар бойынша жұмысын жүзеге

асырады. Негізгі бағыты – ғимараттар мен шаруашылық объектілерін тұрғызу, жөндеу немесе қайта қалпына келтіру. Қазіргі уақытта жазатайым оқиғалардың не себепті болатыны, яғни қай себептен көп оқыс жағдайлар орын алатыны қарастырылмаған. Осыны негізге ала отырып, негізгі себептерін анықтап, болу ықтималдылығын бағалау қажеттілігі туындады.

Зерттеулерде «Құрылыс» ФМ кәсіпорнындағы жазатайым оқиғаларға себеп болатын кемшіліктер жіктелген, сондай-ақ жұмысшылардың іс-әрекетінен болған себептер қарастырылып, қаншалықты әсер ететіні анықталған. Зерттеу нәтижесі жұмысшының кемшіліктері себептерінен орын алған оқиғалар басқа себептерге қарағанда 70%-ін құрағандығын көрсетеді. Адамның кесірінен болатын жазатайым оқиғалар келесідей жағдайларға байланысты болады: таныс емес тапсырма; уақыттың тапшылығы; техникалық дайындығының аздығы; тәуекелді дұрыс бағаламау; білімінің жетіспеуі; жаттығудың аздығы; құралдың жұмысқа жарамсыздығы; физикалық мүмкіндіктің аз болуы; эмоциялық стресс; шаршау және ұйқының дұрыс болмауы.

Құрылыстағы жұмысқа байланысты негізгі қауіп көздеріне биіктіктен құлау, жабдықтардың немесе/және техниканың істен шығуы, траншеяға құлау және электр тогымен зақымдану жиі кездеседі (Темиреева, 2011: 38).

1-сурет – 2014-2015 жылдардағы «Құрылыс» ФМ кәсіпорнындағы жазатайым оқиғалар туралы мәліметтер

1-суретте көрсетілгендей, «Құрылыс» кәсіпорнында 2015 жылы 9 оқиға тіркелген, бұл 62 %-ға төмендегенін көрсетеді, ал зардап шеккендердің және қаза болғандардың саны 1 адамға азайған, сондай-ақ есептік мерзімде топтық оқиғалар орын алған жоқ.

«Құрылыс» ФМ кәсіпорнындағы жарақаттардың жағдайын талдау

Зерттеуге алынған «Құрылыс» кәсіпорнында жазатайым оқиғалардың болу мүмкіндігі 1-кестеде келтірілген.

1-кесте – 2015 жылы «Құрылыс» ФМ кәсіпорнында жазатайым оқиғаларға алып келген негізгі себептері

Оқиғалардың себептері	Оқиғалардың саны
Ақаулы құрал-жабдықты пайдалану	1
Машиналар мен механизмдердің конструктивті кемшілігі	2
Еңбек жағдайының дұрыс ұйымдастырылмауы	1
Жұмысшы білімінің жетіспеуі	1
Автожол қозғалысы ережелерінің бұзылуы	1
Зардап шегушінің өрескел абайсыздығы	3

«Құрылыс» ФМ кәсіпорнында жүргізілген зерттеулер бойынша жазатайым оқиғаларға алып келген негізгі себептері анықталды.

Ақаулы құрал-жабдықты пайдалану бойынша болған жазатайым оқиғалар. Тұрғын үйді салу барысында лифт шахтасында 1 жұмысшы электр қондырғысын қосқан кезде, дрельдің тогы оқшауланбағандықтан, электр тогымен зақымданған.

Машиналар мен механизмдердің конструктивті кемшілігі. Жүк тұғырлық краннан құлау нәтижесінде 1 жұмысшы қаза тапты. Тексеру нәтижесі бойынша кранның қозғалтқышы істен шыққан, сондай-ақ цемент түсіру участкесінде жазатайым оқиға орын алды. Қаза тапқандар жоқ, алайда 1 жұмысшы аяғын сындырып алған.

Еңбек жағдайының дұрыс ұйымдастырылмауынан болған жазатайым оқиғалар. Слесар 1 жұмысшы жұмыс барысын қауіпсіз жүргізу бойынша нұсқаулықтан өтпей, блистер машинасының айналма детальдарын майлауға тапсырма алады. Жұмысшы машинаның электр двигателін өшірмей, оның шынжыры мен жүлдызшаларын поролон губкамен қолмен

майлап жатқанда, оң қолының саусақтарын айналып тұрған машина тетіктері тартып әкетеді, нәтижесінде жұмысшы 3 саусағынан айрылады.

Автожол қозғалысы ережелерінің бұзылуы. Камаз жүргізушісі тазалық жұмыстары бойынша маневрлік жұмыс жүргізу кезінде ауыр зардабы болған жазатайым оқиғаға ұшырады.

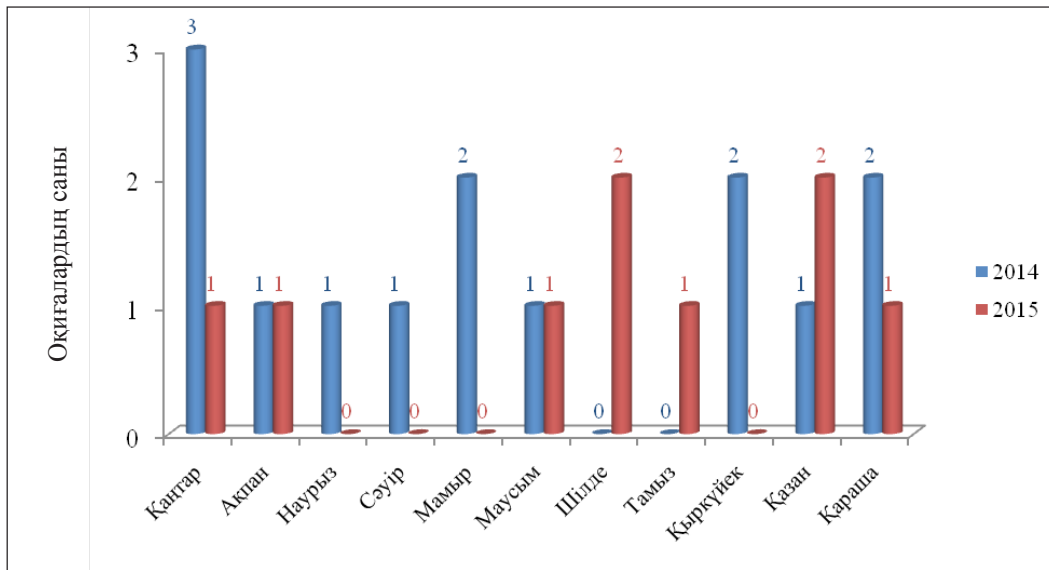
Зардап шегушінің өрескел абайсыздығы. Жұмысшы асфальт шығаратын бункерді оның қабырғасына қатып қалған ескі асфальттан газ горелкасымен қыздыру әдісімен тазалауға кіріскен. Бір кезде ол асфальт қалдығының қалған-қалмағанын көру үшін, бункердің ішіне үніледі. Осы сәтте жұмысшының қолында сыртта қалған горелканың жалыны пластмасса трубкаға тиіп, бұл ауа жүйесіндегі ауаның шығып кетуіне (разгерметизация) алып келген. Осының салдарынан бункердің қақпағы кенет жабылып, бункердің қабырғасы мен қақпағының арасында тұрған зардап шегушінің басын қысып қалады, нәтижесінде жұмысшы қайтыс болған.

Жоғарыда келтірілген жазатайым оқиғаларды зардап шегу жағдайларына сәйкес келесідей топтауға болады: аяқ жарақаты – 1; қол жарақаты – 1; дене жарақаты – 0; бас жарақаты – 1; саусақ жарақаты – 1; көздің жарақаты – 0; қаза табу – 3.

Жазатайым оқиғалар жылдың күз айларында кеңінен орын алған, бұл жұмысшылардың суық мезгілде жұмыс жасау қауіптілігі жоғары екендігін көрсетеді.

Кәсіпорында 2015 жылы 9 жазатайым оқиға тіркелген, ал 2014 жылы бұл көрсеткіш 14 жазатайым оқиға тіркелген (-62%). Жазатайым оқиғалардың санының азаюы жұмыс беруші тарапынан еңбек жағдайының дұрыс ұйымдастырылуы, сонымен қатар оқу-жаттығулар мен нұсқаулықтарды уақытылы жасауы, жұмысшыларды аттестациялаудан өткізу мен біліктілігін арттыру курстарына жолдауы, жабдықтар мен құрал-саймандарды, жеке қорғаныс құралдарын жаңарту, нормативтік-құқықтық стандарттар мен нормалардың сақталуын қадағалау себеп болды.

Құрылыс жұмыстарын орындау кезінде қауіпсіздікті қамтамасыз ету және сақтандыру шаралары ҚР СНЖЕ 1.03-05-2001 «Құрылыстағы еңбекті қорғау және қауіпсіздік техникасында» қарастырылған. Қызметкерлерді қажетті нұсқаулықтармен, ережелермен қамтамасыз ету, оларды дұрыс қолдануға үйрету, жұмыс орындарындағы қауіпсіз мінез-құлық мәдениетін дарыту қажет. Жазатайым жағдайлардан сақтандыру – бұл сенімді және көп жұмысты қажет етпейтін қорғаныс түрі (2005 № 30 – III Заңы).

2-сурет – «Құрылыс» ФМ кәсіпорнындағы жазатайым оқиғалардың болу мүмкіндігін ай бойынша бағалау

Сондай-ақ, 2016 жылы барлық жұмыскерлерге міндетті сақтандыру қамтамасыз етілді. Сақтандыру сомасы екі жақтың келісімімен құралады.

Қазақстан Республикасының Еңбек Кодексінде сақтандыру борышын өтеу кезінде келесілер көрсетілген.

1. Сақтанған тұлға жұмысқа жарамсыз болған уақытында жазатайым жағдай болып қалса, 60 күннен көп емес сол аралықта сақтандыру сомасынан күнде 0,05% көлемінде төленеді.

2. Сақтандырылған мүгедектің борышын анықтау:

- I топ – 80% пайыз сақтанушының сақтанған сомасынан;
- II топ – 60% пайыз сақтанушының сақтанған сомасынан;
- III топтар – 40% пайыз сақтанушының сақтанған сомасынан.

3. Сақтанушы қайтыс болған жағдайда сақтандырылған барлық 100% қайтарылады (2015, № 414-V ҚРЗ).

Қорыта келгенде, қазіргі таңда жаңа, заманауи және адамға қауіпсіз технологияның енгізілуіне қарамастан, көптеген кәсіпорындарда жарақаттану елеулі мәселе болып отыр. Осылайша, бүгінгі күнде Қазақстандағы өндірістік жарақаттану, бірінші кезекте өндірістің технологиялық деңгейімен анықталады. Сонымен қатар статистикалық мәліметтер аудан бойынша әр түрлі болып келеді. Әрбір кәсіпорын – күрделі технологиялық процестерден тұратын, жоғары дайындық пен

білімнің болуын, нормативтік-құқықтық құжаттардың орындалуын талап ететін, өнімнің сапасын арттыру үшін жұмыс атқаратын орын. Аталмыш орында көптеген қауіп көздерімен қатар, тәуекел аймақтары бар, сәйкесінше түрлі себептерге байланысты орын алатын жазатайым оқиғалар да тіркеледі (P. Hasle, 2012: 61). Жазатайым оқиғалары жиі кездесетін қауіпті кәсіпорындардың қатарында құрылыс кәсіпорындары бар. Құрылыстағы жазатайым оқиғаларды зерттеудің статистикалық әдісін қолдана отырып, оқыс оқиғалардың болу мүмкіндігі анықталды. Зерттеу нәтижесі көрсеткендей, барлық мәліметтерді саралай келе, жазатайым оқиғалардың болу себебінің 70 %-ін адами факторлардың нәтижесінен болатыны анықталды. Сонымен қатар, Қазақстан Республикасының аумағындағы құрылыс саласындағы өндірістік жарақаттанулар саны мен сапаларының ауырлығы жылдан жылға артуына қарамастан, «Құрылыс» ФМ кәсіпорнындағы жазатайым оқиғалар 2014 жылға қарағанда 2015 жылғы көрсеткіш 62%-ға төмендегенін көрсетеді. Төмендету үшін келесі іс-шаралар қолға алынған: жұмысты бастар алдында міндетті түрде нұсқаулықтар жасалады, 2015 жылы 320 жұмысшы біліктілігін арттыру курсынан өтті (2014 жылы 150 жұмысшы өткен), 2015 жылы барлық жұмысшылар ЖҚҚ-мен қамтамасыз етілді. Бұл, бірінші кезекте, кәсіпорынның жұмысты ұйымдастыру жағдайы жақсарғандығының көрінісі.

Әдебиеттер

- 1 Еңбек қызметімен байланысты жазатайым оқиғалар мен қызметкерлер денсаулығының өзге де зақымдануларын тексеру және есепке алу ережесін бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2008 жылғы 15 тамыздағы №745 Қаулысы;
- 2 Кайрашев С.М., Каминская Г.А., Ыскак Д. (2014) Влияние производственного травматизма на экономику предприятий // Материалы Республиканской научно-теоретической конференции «Сейфуллинские чтения IV».
- 3 Каминская Г.А. (2014) Құрылыс жұмыстарын орындау кезінде қауіпсіздікті қамтамасыз ету жолдары // Қазақстанда еңбекті қорғау – №6(102). 22-25б.;
- 4 Каминская Г.А. (2015) Влияние производственного травматизма на социально-экономическое развитие Республики Казахстан // III Международная научно-техническая конференция «Промышленная безопасность и охрана труда – 2015 г. Проблемы и перспективы»: докл. – г. Ялта.
- 5 Каминская Г.А., Джумагулова Н.Г., Абдрахманова Н.Б. (2012) Обеспечение безопасного выполнения строительных, монтажных и ремонтно-строительных работ. Роль инструкций по безопасности и охране труда // Материалы IV очно-заочной Международной научно-практической конференции, г. Екатеринбург.
- 6 Қазақстан Республикасының Еңбек Кодексі (2015) № 414-V ҚРЗ;
- 7 Құрмашев Н.Т. (2014) Қазақстанда еңбекті қорғау: Жазатайым оқиғаларды тіркеу, -№5.-12б;
- 8 Несчастный случай с дистанционным работником: особенности расследования (2014) // Эксперт журнала «Охрана труда: просто и понятно».
- 9 Положение о расследовании и учете несчастных случаев на производстве (2012). Алматы.
- 10 Раздорожный А. (2010) Охрана труда и производственная безопасность. – М.: Изд-во экзамен. – С. 512.
- 11 Семенов В.М., Медеубекова А.Е. (2010) Сущность проблемы экономических потерь вследствие травматизма в РК // Научно-практическая конференция «Актуальные проблемы предупреждения и ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций техногенного характера» Комитет по государственному контролю за чрезвычайными ситуациями и промышленной безопасностью МЧС РК, Караганда.
- 12 Темиреева К.С., Аманжол И.А. (2011). Анализ методологических подходов отечественных и по оценке производственных рисков // Материалы научно-практической конференции «Наука и ее роль в современном мире». – Караганды. – С. 38-42.
- 13 Austnes-Underhaug et al. (2011) Austnes-Underhaug, R., Cayeux, E., Engen, O.A., Gressgaard, L.J., Hansen, K., Iversen, F., Kjestveit, K., Mykland, S., Nesheim, T., Nygaard, G., Skoland, K., 2011. Learning from accidents in Statoil. A study of causes for the Gullfaks C incident and of the learning ability in Statoil. Report 156. IRIS, Stavanger.
- 14 H.J. Lipscomb, J. Nolan, D. Patterson, V. Sticca, D.J. (2013) Myers Safety, incentives, and the reporting of work-related injuries among union carpenters: «You're pretty much screwed if you get hurt at work» Am. J. Indus. Med., 56, pp. 389–399.
- 15 M. Lykke Nilsen, J. Dyreborg, P. Kines, K. Nielsen, K. Rasmussen (2013) Exploring and expanding the category of «young workers» according to situated ways of doing risk and safety – a case study in the retail industry Nordic J. Working Life Stud., 3, pp. 219–243.
- 16 P. Hasle, H.J. Limborg (2012) A review of the literature on preventive occupational health and safety activities in small enterprises Indus. Health, 44, pp. 6–12.

References

- 1 Enbek kyzmetimen bailanysty zhazataym oqygalar mnrn qyzmatker lerdensaulygynyn ozge de zaqymdanylaryn teksery zhane esepke alu erezhesin bekitsu turaly Kazakhstan Respublikasy Ukimetinin 2008 zhylygy 15 tamyzdagy N 745 Kaulysy;
- 2 Kairashev S.M., Kaminskaya G.A., Yskak D (2014) Vlianie proizvodstvennogo travmatizma na predpriyatii. Materialy Respublikanskoi nauchno-teoreticheskoy konferensiy «Seifullinskie chteniya IV»;
- 3 Kaminskaya G.A. (2014) Kyrylys zhmystaryn oryndau kezinde kayipsizdikti kamtamasyz ety zholdary, Kazakhstanda enbekti korgau – №6(102). 22-25b.;
- 4 Kaminskaya G.A. (2015) Vlianie proizvodstvennogo travmatizma na sotsialno-ekonomicheskogo razvitie Respubliki Kazakhstan. III Mezhdunarodnaya nauchno-tehnicheskaya konferensya «Promyslennaya bezopasnost i ohrana truda – 2015g. Problemy I perspektivy»: dokl. – g. Yalta;
- 5 Kaminskaya G.A., Dzhumagulova N.G., Abdrahmanova N.B. (2012) Obespechenie bezopasnogo vypolneniya stroitelnyh, montazhnyh i remontno-sroitelnyh rabot. Rol insruksiy po bezopasnosti i ohrana truda. Materialy IV ochno-zaochno Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoi konferensii, g. Ekaterenburg;
- 6 Kazakhstan Respublikasynyn Enbek Kodeksy (2015) № 414-V KRZ;
- 7 Kurmashev N.T. (2014) Kazakhstanda enbekti korgay: Zhazataim okygaldardy tirkeu. -№5.-12b;
- 8 Neschashtny sluchai s distansionnym pabotnikom: osobennosti rassledovanya (2014). Ekspert zhurnal «Ohrana truda: prosto I ponyatno»;
- 9 Polozheniya o rassledovanii I uchete neschashtnyh sluchaiev na proizvodstve (2012). Almaty;

- 10 Pazdorozhniy A. (2010) *Ohrana truda i proizvodstvennaya bezopasnost.* – M.: Izd-vo ekzamen. S.-512;
- 11 Semenov V.M., Medeubayeva A.E. (2010) «Sushnost problem ekonomicheskikh poter vsledstvie travmatizma v RK» – Nauchno-prakticheskaya konferentsiya «Aktualnye problem preduprezhdeniya i likvidatsiy posledstviy chrezvychainyh situatsiy tehnogennogo haraktera» Komitet po gosudarstvennomu kontroliu za chrezvychainymi situatsiami i promyshlennoi bezopasnostiu MCHS RK, Karaganda;
- 12 Temireeva K.S., Amanzhol I.A. (2011) *Analiz metodologicheskikh podhodov otechestvennykh i po otsenke proizvodstvennykh riskov/ Materialy nauchno-prakticheskoi konferentsii 'Nauka i ee pol v sovremennom mire'* – Karagandy, S.38-42;
- 13 Austnes-Underhaug et al. (2011) Austnes-Underhaug, R., Cayeux, E., Engen, O.A., Gressgaard, L.J., Hansen, K., Iversen, F., Kjestveit, K., Mykland, S., Nesheim, T., Nygaard, G., Skoland, K., 2011. Learning from accidents in Statoil. A study of causes for the Gullfaks C incident and of the learning ability in Statoil. Report 156. IRIS, Stavanger.
- 14 H.J. Lipscomb, J. Nolan, D. Patterson, V. Sticca, D.J. (2013) Myers Safety, incentives, and the reporting of work-related injuries among union carpenters: «You're pretty much screwed if you get hurt at work» *Am. J. Indus. Med.*, 56, pp. 389–399
- 15 M. Lykke Nilsen, J. Dyreborg, P. Kines, K. Nielsen, K. Rasmussen (2013) Exploring and expanding the category of «young workers» according to situated ways of doing risk and safety – a case study in the retail industry *Nordic J. Working Life Stud.*, 3, pp. 219–243.;
- 16 P. Hasle, H.J. Limborg (2012) A review of the literature on preventive occupational health and safety activities in small enterprises *Indus. Health*, 44, pp. 6–12;